

PEDAGOGISCH BELEID VRIENDJES
Dagopvang en BSO

Versie juli 2018

PEDAGOGISCH BELEID

WIE ZIJN WIJ?

In maart 2010 is Kinderdagverblijf Vriendjes geopend. In 2014 is Kinderdagverblijf Vriendjes uitgebreid met Vriendjes De Bilt en Vriendjes Zeist. In Utrecht hebben we BSO Grote Vriendjes en Ontzettende Grote Vriendjes. En sinds 1 maart 2016 zijn we uitgebreid met Vriendjes Houten en op 15 augustus 2018 komt daar Vriendjes x Het Bruggetje in Maartensdijk bij.

We beogen op alle locaties een plek te creëren waar kinderen de ruimte hebben om te rennen, springen en spelen. De panden zijn daarvoor heel geschikt. De ruimtes stellen ons in staat om veel 'hoekjes' te creëren waar kinderen zichzelf kunnen zijn.

Waarin willen we uitblinken?

Wij vinden dat een kinderdagverblijf en BSO een goede aanvulling moeten zijn op de situatie thuis. Tenslotte is een kind bij ons, omdat er thuis even niemand is; ouders moeten werken. Maar wij kunnen helpen om de overgang voor kinderen zo makkelijk mogelijk te maken. En ook ouders helpen we. Niet alleen kunnen zij hun kindje(s) met een gerust hart overdag bij ons laten; ook helpen wij hen om werk en zorg beter met elkaar te combineren. Dit noemen wij 'ontzorgen'. Onze flexibele opvang, met verlengde en verkorte opvangtijden, is hiervan een voorbeeld. Maar ook de kinderkapper, mondhygiëniste, af en toe een warme maaltijd en de werkloosheidskorting. In Utrecht, Zeist en Houten hebben wij een groep waarin ook kinderen met een beperking een plekje kunnen krijgen. Wij zijn van mening dat kinderen met een ontwikkelingsachterstand (motorisch of cognitief) niet altijd per se naar een medisch kinderdagverblijf hoeven, maar vinden wel dat ze in een 'gewone' groep soms te weinig aandacht krijgen. De PLUS groep is klein (8 of 9 kinderen) en gemiddeld 3 of 4 kinderen hebben 'iets' speciaals. Het is dus een gemixte groep. De kinderen kunnen van elkaar leren, en omdat kinderen erg onbevangen zijn wennen ze snel aan elkaar en spelen ze even vlot samen.

Natuurlijk bieden we de best mogelijke opvang

We ontzorgen niet alleen, we bieden natuurlijk ook de best mogelijke opvang. We helpen ouders bij de opvoeding, en dat doe je niet zomaar. Wij hanteren hierbij bepaalde waarden en normen en wij hebben bepaalde doelen voor ogen. In dit pedagogisch beleidsplan beschrijven wij de visie en opvoedingsdoelen die wij bij Vriendjes hanteren en die wij vertalen naar richtlijnen voor het omgaan met de kinderen op de groepen. We geven hierbij veel voorbeelden zodat het pedagogisch beleid praktisch toepasbaar is.

Voor kinderen en ouders is het belangrijk dat alle pedagogisch medewerk(st)er werken vanuit eenzelfde visie; uiteraard geeft iedereen hier haar eigen "kleur" aan omdat elke persoon weer anders is. Echter bij de werving en selectie van de pedagogisch medewerk(st)er zijn wij op zoek gaan naar personen die onze visie in grote lijnen delen. Op die manier werken wij aan een stabiel team, zodat uw kindje in een vertrouwde omgeving is.

Wij hopen dat u en uw kindje(s) zich thuis voelen bij ons!

Jacob van Goor
Judith Mariën

Visie op ontwikkeling en opvoeding

De aspecten ontwikkeling en opvoeding kun je niet los zien van elkaar. Je visie op je rol als opvoeder komt voort uit je visie op hoe kinderen zich ontwikkelen. De kern van de opvoedingsvisie die wij bij Vriendjes hanteren formuleren we als volgt:

Elk kind wordt geboren als uniek persoon met het vermogen om een "eigen ik" te ontwikkelen op zijn /haar eigen creatieve wijze. Om zich te ontwikkelen, zichzelf en de wereld te leren kennen en een positief zelfbeeld te krijgen is het aangewezen op opvoeding door de volwassenen om zich heen.

De belangrijkste randvoorwaarden voor een goede opvoeding zijn gebaseerd op de 6 R's van Rust, Regelmaat, Reinheid, Respect, Regels en Ruimte.

Opvoedingsgericht handelen

De eerste levensjaren zijn van grote invloed op het kind en zijn ontwikkeling. Een kind moet in deze periode veel ervaringen opdoen: kijken, luisteren, bewegen, voelen. Veel positieve ervaringen stimuleren het kind en geven het zelfvertrouwen. Als pedagogisch medewerk(st)er geef je het kind de gelegenheid deze ervaringen op te doen. Je speelt hierbij in op de interesses van het kind. Samen ga je de wereld verkennen. Door zijn ervaringen met jou te delen, leert het kind niet alleen de wereld van de dingen (ruimte, materialen) maar ook de menselijke wereld kennen (ideeën, gevoelens, taal, regels). Dit gebeurt tevens in het contact met andere kinderen; hierbij is wel jouw sturing/begeleiding nodig.

Deze sturing geven wij onder meer aan de hand van het activiteitenprogramma Uk en Puk. Het is een vorm van begeleid spelen, waarbij we de baby'tjes, dreumesen en peuters nieuwe vaardigheden leren. Dit gebeurt in een kleine groep, rondom een spel, tijdens het spelen in hoeken en tijdens het samen knutselen.

We moeten onze rol als pedagogisch medewerker wat verleggen, naarmate de kinderen groter worden. Kinderen hebben een frisse kijk op de wereld, en barsten van de fantasie en creativiteit. Dat wordt steeds duidelijker als kinderen hebben leren praten. Vanaf 3 jaar gaan we hier (nog) actief(/ver) mee aan de slag. We stimuleren de creativiteit in 'onze' 3+ en BSO kinderen; we gaan **minder begeleid spelen en minder sturen**.

Pedagogische basisdoelen

Bij Vriendjes zijn we ons pedagogisch beleid in 2010 gestart met de vier pedagogische basisdoelen van de opvoeding van mw. Professor dr. J.M.A. Riksen-Walraven. Marianne Riksen-Walraven is hoogleraar Pedagogiek van de Kinderopvang aan de Universiteit van Amsterdam. Daarnaast is zij verbonden aan de afdeling Ontwikkelingspsychologie van de Katholieke Universiteit Nijmegen.

De vier pedagogische basisdoelen van de opvoeding van kinderen in gezin en kinderopvang zijn:

1. Het kind voelt zich emotioneel veilig.
2. Het kind ontwikkelt persoonlijke competentie.
3. Het kind ontwikkelt sociale competentie.
4. Het kind maakt zich normen en waarden eigen.

Deze basisdoelen hebben we in de afgelopen jaren veelvuldig met het team besproken. We hebben ze uitgebreid en vrij vertaald naar competenties in de woorden van kinderen zelf.

Wat leren ze in de tijd dat ze bij Vriendjes zijn, welke vaardigheden ontwikkelen zij? Deze vaardigheden of competenties vormen de basis voor onze activiteiten.

1. Kijk, ik mag er zijn (emotionele competentie)
2. Kijk, we doen het samen (sociale competentie)
3. Kijk, ik kan 't zelf, het lukt me (motorisch-zintuiglijke competentie)
4. Kijk, ik voel, denk en ontdek (cognitieve competentie)
5. Luister, ik kan het zelf zeggen (talige en communicatieve competentie)
6. Kijk, ik ben een lief, goed kind (morele competentie)
7. Kijk, ik kan dansen, zingen en iets maken (expressieve en beeldende competentie)

Daarnaast hebben we intern besproken welke rol wij in ons pedagogisch handelen zelf (willen) innemen.

Hoe gedragen wij ons wanneer wij 'onze' kinderen helpen zich de competenties eigen te maken?

De 4 basisdoelen van mw. Rixsen-Walraven zijn onze opstap geworden naar onze 9 'eigen' opvoedingsdoelen:

1. *Wij zorgen ervoor dat de kinderen zich geborgen voelen*
2. *Wij zorgen ervoor dat de kinderen zichzelf kunnen zijn*
3. *Wij staan open voor de emoties van de kinderen*
4. *Wij stimuleren de sociale vaardigheden van de kinderen*
5. *Wij proberen de kinderen weerbaar te maken*
6. *Wij bevorderen de zelfstandigheid van de kinderen*
7. *Wij leren de kinderen vertrouwen te krijgen in hun eigen mogelijkheden*
8. *Wij stimuleren de ontwikkeling van de kinderen door middel van activiteiten*
9. *Wij voeden op "met een knipoog"*

Deze doelen vormen op dit moment de basis van ons pedagogisch handelen in zowel het kinderdagverblijf als de BSO. We schrijven bewust 'op dit moment', want wij blijven leren en ontwikkelen. Ouders geven ons suggesties en de wereld draait door, dus ook wij moeten blijven veranderen en onszelf continu verbeteren

De competenties nader toegelicht

De competenties hebben we omschreven in de woorden van kinderen. Zij zijn trots op wat ze kunnen, ze willen dat laten zien en delen. Zo komen we tot de volgende competenties:

- *Kijk, ik mag er zijn (emotionele competentie)*

Het gevoel er te mogen zijn en op anderen te kunnen vertrouwen ontstaat bij kinderen in relatie met andere mensen. Belangrijke voorbeelden:

- Vertrouwen in pedagogisch medewerk(st)ers. Het kind kan steun zoeken en zich laten troosten, bijvoorbeeld bij het brengen. Bij het spelen gebruikt het kind de pedagogisch medewerk(st)er als veilig bakken en zoekt nabijheid of oogcontact.
- Bewustwording van zichzelf. Bijvoorbeeld van eigen smaak bij het eten. Het kind durft iets te ondernemen. Het kind laat merken als hij of zij een aanraking niet fijn vindt bij het verzorgen.
- Vertrouwen op eigen kracht en vermogen. Het kind leert door vallen en opstaan en is niet snel ontmoedigd.
- Bewustwording van identiteit, sekse, leeftijd en persoonlijke kenmerken.
- Positieve levenshouding: plezier in eigen lijf en leven, plezier in omgang met anderen.

- *Kijk, we doen het samen (sociale competentie)*

Ook de sociale competenties ontstaan in relatie met andere mensen. Voorbeelden:

- Hulp vragen en ontvangen. Bijvoorbeeld bij het aan- en uitkleden kan het goed samenwerken. Het kind weet wanneer hij zijn armpjes omhoog moet doen, wat hij of zij zelf kan en waar hulp nodig is.

- Gevoel van erbij horen en verbondenheid met familie en de groep op het kinderdagverblijf. Het kind is blij als het wordt opgehaald en kijkt graag naar foto's van thuis. Het kind is trots op zijn of haar ouders. In de groep kent het kind de liedjes en weet welke pedagogisch medewerkers en kinderen hij of zij hoort.
  - Anderen aanvoelen en rekening houden met elkaars gevoelens. Het kind kan andere kinderen troosten en snapt wanneer hij of zij een ander niet moet storen. Het kind kan aanwijzingen van de pedagogisch medewerker opvolgen.
  - Imiteren. Het kind kan goed kijken en nadoen, zowel volwassenen als kinderen. Het kind kan ook gedrag voordoen en andere kinderen uitnodigen om te imiteren.
  - Samen spelen. Het kind kan beurten geven en nemen, snappen wat andere kinderen willen, bij het spel van andere kinderen aansluiten, conflicten oplossen en verzoenen.
  - Initiatief nemen en volgen en leiding geven en accepteren. Het kind kan een spel beginnen en andere kinderen rollen geven.
  - Bijdragen aan het geheel en helpen. Het kind kan helpen met opruimen, tafel dekken, schoonmaken, jongere kindjes helpen, troosten, cadeautjes maken, feest helpen voorbereiden.
  - Zorg voor de natuur. Het kind weet hoe hij of zij met planten en dieren moet omgaan, is nieuwsgierig en zorgzaam.
- *Kijk, ik kan 't zelf, het lukt me (motorisch-zintuigelijke competentie)*
 Jonge kinderen hebben een aangeboren drang om dingen zelf te doen. Eerst binnen de relatie met hun verzorgers, bijvoorbeeld leren zuigen, zich omdraaien. Later in toenemende mate zelfstandig, bijvoorbeeld kruipen, los leren lopen, glijden, fietsen, zelf eten en drinken.
 Competenties op dit gebied zijn:
- Grof motorische vaardigheden, zoals kruipen, lopen, rennen, springen, glijden, schommelen, dansen.
  - Evenwicht bewaren, zoals bij los zitten, lopen, omdraaien.
  - Fijn motorische vaardigheden bij het eten, aan- en uitkleden en spelen met fijner materiaal als blokjes, verf en puzzels.
  - Bewegen op muziek en maken van ritmische bewegingen.
  - Plezier in bewegen, gevaar onderkennen.
  - Plezier in zintuiglijke ervaringen als voelen, ruiken, horen, proeven, zien.
  - Bouwen en uitvinden. Het kind vindt oplossingen bij het maken van garages van blokken, hutten bouwen, bruggen maken, enzovoort.
- *Kijk, ik voel, denk en ontdek (cognitieve competentie)*
 Jonge kinderen zijn kleine onderzoekers. Ze willen hun wereld snappen: hun sociale wereld, hun gevoelswereld en de natuur en de dingen. En ze verruimen hun wereld door nieuwe ontdekkingen. Belangrijke competenties zijn:
- Begrijpen en benoemen van emoties en bedoelingen bij verzorgen en samenspelen. Boos, blij, verdrietig, moe, pijn, nodig moeten plassen enzovoort.
  - Gebruiken van alle zintuigen bij het verkennen van de wereld. Horen, zien, voelen, proeven, ruiken. De wereld ontdekken.
  - Kennen van woorden voor vertrouwde dieren, planten en dingen, voor de seizoenen en het weer.
  - Zoeken naar verbanden tussen gebeurtenissen (oorzaak-gevolg); logisch denken.
  - Ordenen, meten en tellen, verzamelen van vertrouwde dingen en materialen.
  - Geconcentreerd (alleen) spelen en vasthouden aan een plan; doorzettingsvermogen.
- *Luister, ik kan het zelf zeggen (talige en communicatieve competentie)*
 Zelfs de allerjongste kinderen hebben vaardigheden om zichzelf kenbaar te maken. Door geluidjes, gebaren, kijken, oogcontact. Rond het eerste jaar komt de taal daar bij. De taal van de

jonge kinderen is eerst zeer beperkt, maar effectief voor de goede verstaander. Competenties die kinderen ontwikkelen zijn:

- Praten met woorden en in eenvoudige zinnen.
- Non-verbale communicatie begrijpen en gebruiken.
- Beurt nemen en geven.
- Gemotiveerd zijn om anderen te begrijpen en om zich zelf begrijpelijk te maken.
- Luisteren naar een verhaal.
- Vertellen wat het voelt, wil of heeft mee gemaakt.
- Kijken naar en begrijpen van foto's en plaatjes.
- Begrijpen van de betekenis van geschreven taal.

- *Kijk, ik ben een lief, goed kind (morele competentie)*

Jonge kinderen willen er graag bij horen en verlangen naar goedkeuring. Ze zijn ontvankelijk voor regels en gezamenlijke rituelen. Ze leren gehoorzamen en ze worden minder impulsief. Ze leren competenties om:

- Emoties op een acceptabele manier te uiten. Het te zeggen in plaats van te slaan en te schoppen.
- Te beseffen dat het eigen handelen iets te weeg kan brengen in de wereld; dat het kind iemand pijn kan doen en blij kan maken.
- Verantwoordelijkheid en schuldbesef te tonen. Na een ruzie wil het kind het goedmaken. Het kind wil graag een taakje voor de pedagogisch medewerker doen.
- Te gehoorzamen en goede manieren te laten zien. Het kind kan aanwijzingen van de pedagogisch medewerkers opvolgen en luisteren. Het kind kan rituelen opvolgen als handen wassen, vieze schoenen uittrekken, gezicht schoonmaken na het eten, groeten bij weggaan en binnenkomen.
- Voor zichzelf op te komen. Als het kind onheus behandeld is, kan het dat zeggen en duidelijk maken. Het kind zegt als hij of zij iets graag wil.
- Morele gevoelens te uiten als trots, schuld en schaamte. Als een kind iets fout of goed heeft gedaan, is dat duidelijk of laat hij of zij dit duidelijk zien in lichaamstaal. Het kind kan het ook zeggen met woorden.
- Respect te hebben voor diversiteit. Het kind weet dat niet alle kinderen hetzelfde zijn.

- *Kijk, ik kan dansen, zingen en iets maken (expressieve en beeldende competentie)*

Ritmes en bewegen en zanggeluid maken horen bij de natuur van mensen. Evenals de neiging om zich uit te drukken in materie, door verven, tekenen, kleien, dingen maken en versieren. Plezier in schoonheid, eigen lijf en samenzijn zijn hiermee verbonden. Competenties die kinderen leren hebben betrekking op:

- Dans en beweging.
- Zingen en muziek maken.
- Teken en, verven en beeldende uitingen.
- Bouwen en constructies van klein en groot materiaal.
- Gevoel voor schoonheid.

De opvoedingsdoelen nader toegelicht

De basis van het werken in de kinderopvang is de relatie die je als pedagogisch medewerk(st)er met de kinderen aangaat. Vanuit deze relatie stimuleer je de ontwikkeling van de kinderen en schep je voorwaarden waarbij ontwikkeling kan plaatsvinden. We zijn onszelf bewust van de rol die we hebben als mede-opvoeder, en willen deze rol richting ouders graag zo duidelijk en concreet mogelijk maken. Daarom hebben we onze visie vertaald in 9 concrete opvoedingsdoelen waar we binnen Kinderdagverblijf Vriendjes mee werken:

1. Wij zorgen ervoor dat de kinderen zich geborgen voelen

Wij bieden kinderen een gezellige en kindvriendelijke omgeving zodat ze zich thuis voelen en graag naar ons toekomen. Om het mogelijk te maken dat kinderen zich geborgen voelen is het belangrijk dat er veiligheid en structuur wordt geboden. Onder andere door middel van een dagindeling en duidelijke afspraken en regels wordt deze veiligheid en structuur gewaarborgd. Daarnaast is het belangrijk dat er een band ontstaat tussen pedagogisch medewerk(st)er en kinderen, maar ook vooral tussen de kinderen onderling. Kinderen hechten veel waarde aan hun groepsgevoel.

Een kind dat komt wennen geven we extra aandacht; we kijken naar de behoefte van het kind en reageren hierop. We observeren het kind nadrukkelijk om te zien op welke wijze we het kind op zijn gemak kunnen stellen. We gaan hierbij uit van de behoefte van het kind. Dit kan betekenen dat er met het ene kind extra veel geknuffeld wordt, terwijl het bij een ander kind beter is om het meer zijn eigen gang te laten gaan en op afstand contact te maken met het kind.

De baby's houden hun ritme van thuis aan, vaak naar behoefte van het kind. Dit handhaven op de groep biedt veiligheid. Kinderen die wakker zijn, stimuleer je in het contact met elkaar door ze bijvoorbeeld naast elkaar te leggen of tegenover elkaar neer te zetten.

Bij het binnenkomen begroeten we ieder kind persoonlijk; we laten zien dat we blij zijn dat het kind bij ons is. Als papa of mama weggaat zwaaien we bij het raam, om de overgang van huis naar dagverblijf zo rustig mogelijk te laten verlopen. Daarna stimuleren we het kind om te gaan spelen. Als het kind huilt bij het afscheid nemen, dan benoemen we het verdriet van het kind. We troosten het kind en gaan samen op zoek naar een stuk speelgoed waarbij we de aandacht van het kind verleggen van het verdriet van het afscheid nemen naar de uitdaging om te gaan spelen.

Een baby kan de slaap niet vatten, terwijl het kind heel erg moe is. We hebben de indruk, dat het kind het niet prettig vindt om in de stille slaapkamer te liggen in een ledikant. We leggen de baby in de hangwieg op de groep en nog geen vijf minuten later slaapt het kind al.

Het is fijn voor de kinderen om vaste momenten te hebben voor het voeden en de verzorging. Samen aan tafel eten en drinken geeft een vertrouwd gevoel. De kinderen genieten van elkaars aanwezigheid; ze voelen zich geborgen in de groep. Het samen eten en drinken verloopt volgens een vast patroon met daarbij behorende rituelen, zoals een liedje zingen of een bordje doorschuiven. Op deze wijze is dit voor de kinderen voorspelbaar en vertrouwd.

Wij vragen de ouders hun kind iets van thuis mee te geven, wat we kunnen gebruiken om een kind te troosten of waarmee een kind rustig kan tutten. Dit kan een knuffel, een speentje en soms zelfs een kledingstuk van papa of mama zijn. Als een kind naar bed gaat, dan geven we dit mee. Het slapen in een bed in het kinderdagverblijf wordt zo gemakkelijker en geeft het kind een vertrouwd gevoel. Ook als een kind erg verdrietig is geven we een kind de knuffel, speen of iets anders wat vertrouwd is, als troosten en de zorgzame houding van de pedagogisch medewerk(st)er niet voldoende is.

BSO:

Kinderen die van school komen zijn vaak moe. Ze hebben van alles beleefd, en het duurt even voor ze dat verwerkt hebben. Op school 'moeten' ze heel veel. Thuis 'mogen' ze veel meer zelf kiezen. Dat doen we op de BSO ook. We drinken samen sap, met een koekje erbij, en kinderen kunnen even hun verhaal kwijt. We bespreken samen wat we gaan doen. Ook hebben we vaste rituelen. Net als op het kinderdagverblijf zingen we een liedje voor het eten of drinken. Ook geeft een liedje aan wanneer het tijd is om op te ruimen.

Als we zien dat een kind wat stil is, of zich terugtrekt, dan hoeft dit niet direct een reden voor bezorgdheid te zijn. Vaak hebben kinderen na de drukke schooldag even behoefte om zichzelf te zijn en helemaal niets te doen. Ingrijpen is dan niet nodig. Gedraagt een kind zich over een langere periode heel anders dan je gewend bent, dan is het zaak om hierover te praten met het kind en, zo nodig, met de ouders. We geven kinderen ruimte voor initiatief en zelfstandigheid, maar geven ook duidelijk de grenzen aan.

De kinderen van de sport BSO worden zoveel mogelijk gestimuleerd om mee te doen aan de sportieve activiteiten, dit blijft echter altijd een vrije keus. Wanneer kinderen hier geen zin in hebben mogen zij vrij spelen of deelnemen aan een andere (knutsel)activiteit. Er wordt altijd een alternatief aangeboden.

2. Wij zorgen ervoor dat de kinderen zichzelf kunnen zijn

Wij vinden het belangrijk dat kinderen hun eigen "ik" kunnen laten zien en zich op hun eigen manier kunnen uiten. Daarom behandelen wij het kind als individu en respecteren zijn eigenheid. Het kind voelt zich serieus genomen. Op basis hiervan kan het zichzelf ontplooien en zijn grenzen verleggen. Wij laten elk kind hierbij zijn eigen tempo bepalen en zorgen voor een positieve stimulans. Het maken van eigen keuzes is belangrijk, binnen de grenzen waarmee je als groep, kinderdagverblijf en BSO te maken hebt.

's Morgens bij het binnen komen is er een kindje erg verdrietig en boos. Ze wil niet op het kinderdagverblijf spelen. Ook wil ze haar jas niet uit en als vader haar jas probeert uit te doen, krijgt ze een driftbui. Ze gaat huilen en gillen en gooit zichzelf op de grond. Wij zeggen dan tegen vader dat ze haar jasje nog wel eventjes aan mag houden en dat wij deze straks wel uit doen. We begeleiden het afscheid nemen tussen vader en kind en als het kind tot zichzelf is gekomen vragen we of het jasje nu wel uit mag. Het kan zijn dat dit nog niet kan en dan proberen we het later weer. Is het wel goed, dan gaan we samen het jasje op hangen en geven het kind een compliment dat dit goed is gegaan.

We gaan met de dreumesen verven. Een meisje vindt dat niks. "Want dan mijn handje vies zijn. Wil ikke nie, nie leuk!" We beginnen te verven met de andere kinderen en het meisje blijft spelen met iets anders. We houden haar wel in de gaten, maar laten haar haar gang gaan. Ze gaat helemaal op in haar spel en kletst honderduit. De andere kinderen verven vrolijk door, waarbij we de kleuren benoemen en hun handen vies worden.

Eén van de peuters zit graag aan tafel. Zij kijkt rond en verder zit ze stil. Als we aan haar vragen of ze het naar haar zin heeft zegt ze "ja". Ook kent ze na één dag al bijna alle namen van de kinderen en pedagogisch medewerk(st)ers. Na een aantal weken gaat ze uit zichzelf spelen en maakt ze contact met de andere kinderen. Toch gaat ze nog regelmatig even aan tafel zitten en kijkt alleen maar rond. Langzamerhand neemt ze steeds meer initiatief om te gaan spelen. Op een rustige manier nodigen we haar uit om deel te nemen aan het spel met andere kinderen, maar als ze aangeeft dit niet te willen, dan laten we dit zo.

BSO:

Ten aanzien van het opvoedingsdoel zorgen we er voor dat kinderen zichzelf kunnen zijn door hen vooral veel vrij te laten spelen. Zien we dat kinderen blijven steken en niet verder komen, dan helpen we ze door mee te spelen. We stellen vragen of maken een prikkelende bewering om de creativiteit weer op gang te brengen. We denken niet in termen van goed of fout.

Vrij spelen kan ook tijdens een activiteit die wij organiseren. Het kan zijn dat we met een groepje een tikspel spelen, terwijl 1 kleuter druk in de weer is met hout, hamer en spijkers. Of rustig zit te

tekenen. Tijdens het tekenen zeggen we niet 'dat is geen giraf', maar accepteren dat het kind een giraf heeft willen tekenen en vragen eventueel door ('wat doet die giraf dan' of 'waarom is hij groen?').

Sport BSO

Per maand worden er 2 sporten aangeboden. Deze vormen de rode draad van sportactiviteiten van die maand. De pedagogisch medewerker stimuleert de kinderen om mee te doen aan deze sportieve activiteit. We verplichten de kinderen niet, maar verwachten wel dat ze het proberen.

Naast de sportactiviteiten worden er ook knutsel activiteiten aangeboden en hebben de kinderen de keus om te kiezen voor vrij spel.

3. Wij staan open voor de emoties van de kinderen

Wij staan open voor alle gevoelsuitingen van kinderen, zoals kwaadheid, blijdschap, verdriet, zich alleen voelen, bang zijn. Elke emotie die een kind ervaart is voor het kind wezenlijk; het kind moet leren deze emoties te aanvaarden en te hanteren. Als pedagogisch medewerk(st)er kunnen wij hierbij helpen door de emoties voor het kind onder woorden te brengen. Omdat elk kind anders in elkaar zit, is ook de benadering per kind verschillend.

Wij zijn de fruithapjes aan het maken. Hierbij wordt de staafmixer gebruikt. Zodra deze wordt aangezet, begint een kind heel hard te huilen en hij kijkt paniekerig om zich heen. We zien aan het kind, dat hij bang is voor het geluid. We stoppen daarom even met mixen en we benoemen naar het kind de angst voor het geluid: "Schrik je van het geluid, ben je bang voor het geluid?" De volgende keer zullen we het kind bij ons nemen om mee te kijken wanneer we beginnen met mixen, om het kind te laten wennen aan het geluid. Op deze wijze leert het kind het geluid te herkennen en zijn angst te overwinnen.

Twee peuters zijn samen op de grote mat en hebben veel plezier. Ze noemen om de beurt vreemde woorden en hebben hier dikke pret over. We gaan erbij zitten en rollend van het lachen betrekken ze ons bij hun woordenspel. We benoemen deze emotie door het te zeggen: "Wat hebben jullie veel plezier, wat lachen jullie."

We vertellen wat we zien: "ik zie dat je boos en verdrietig bent." Benoemen dat je ziet wat er gebeurt: "het is niet fijn als ze je aan je haren trekt, dat doet pijn." Het kind mag je best even laten huilen, je mag huilen. Als je ziet dat een kind heel boos is kan je ook vragen of ze dit wil laten zien door bijvoorbeeld heel hard op een kussen te mogen stompen.

Als een kind even alleen wil zijn, willen we ook die mogelijkheid geven, we creëren een veilig plekje. Maar we blijven in de buurt en zijn altijd bereikbaar voor het kind.

BSO:

De jongste kinderen in deze leeftijdsgroep zijn nog niet altijd taalvaardig genoeg om hun emoties onder woorden te brengen. Daarom benoemen we emoties die we waarnemen en zelf ervaren, bijvoorbeeld: "Ik zie een traan, ben je verdrietig?" Ook lezen we voor uit – en praten we met de kinderen over – prentenboeken waarin emoties aan de orde komen. Het is belangrijk om kinderen te leren hun emoties te verwoorden. Hierdoor kunnen ze het een plek geven en leren ze hun emoties onder controle te krijgen en minder impulsief te reageren. Die emotionele onafhankelijkheid is van belang om initiatieven te kunnen nemen en de wereld te ontdekken.

Een jonge kleuter komt moe en verdrietig uit school. Ze voelt zich wel thuis op de BSO maar is erg moe en raakt dan overstuur. We proberen haar te begeleiden in haar gevoel en geven haar aan dat het oké is om zich zo te voelen. We gaan op zoek naar een rustgevende factor.

Bij de sport BSO gaat het er niet om wie er het beste is in sporten, maar vooral om het hebben van plezier in de sport.

N.B. Een kind direct afleiden betekent niet openstaan voor emoties. De kracht is om de emoties bij kinderen te benoemen, zodat ze deze herkennen en weten wat dit met hen doet.

4. Wij stimuleren de sociale vaardigheden van de kinderen

Op het kinderdagverblijf en de BSO zijn de kinderen voortdurend omringd door anderen: kinderen en pedagogisch medewerk(st)ers. Het met elkaar omgaan gaat niet vanzelf. Wij creëren als pedagogisch medewerk(st)er een sfeer waarin de sociale vaardigheden gestimuleerd worden. Hierin vinden wij belangrijk dat er geluisterd wordt naar elkaar en dat iedereen serieus wordt genomen. Wij zorgen dat de ruimte en het speelgoed uitnodigen tot samenspelen, er moet samen iets te beleven en te delen zijn. Sociaal gedrag leren kinderen vooral door elkaar en de pedagogisch medewerk(st)er te imiteren; wij vervullen als pedagogisch medewerk(st)er een voorbeeldfunctie en “sturen” de kinderen waar nodig bij het samenspelen.

Er zit een kind aan de tafel te spelen met een pop-up spel. Op een gegeven moment valt zijn speelgoed op de grond en kijkt hij er droevig naar. Een ander kind ziet dat het speelgoed op de grond is gevallen, loopt er naar toe en pakt het van de grond op. Ze wil dit aan het kind teruggeven, maar voordat ze dit doet, kijkt ze ons eerst vragend aan. We zien dit en zeggen tegen het kind: "Wat lief van jou, geef het speelgoed maar aan hem terug". Het kind begint te glimlachen en geeft het speelgoed.

Er kruipt een kind over een kleiner kind heen, dit hoort natuurlijk niet zo. Het kruipende kind wordt opgepakt en ergens anders weer neer gelegd, daarbij wordt aangegeven: "je mag toch niet over een baby'tje kruipen, ga hier maar verder kruipen."

De kinderen hebben regelmatig (kleine) conflicten met elkaar. We vinden het belangrijk dat kinderen leren ruzie te maken, maar vooral dat kinderen leren de ruzie op een goede manier bij te leggen. We hebben hiervoor een vast ritueel ontwikkeld. Na een ruzie helpen we de kinderen het goed te maken met elkaar door sorry te zeggen, elkaar een hand te geven (soms een kus), en elkaar hierbij aan te kijken. En als er iets afgepakt is, dit terug te geven.

We stimuleren de kinderen met elkaar te spelen. Enerzijds door spelletjes te doen met kleine groepjes kinderen. Bijvoorbeeld spelletjes met een dobbelsteen, waarbij de kinderen op hun beurt moeten wachten. Anderzijds door kinderen die niet zo vaak met elkaar spelen, in een groepje te laten spelen in de poppenhoek of de bouwhoek.

Aan tafel praten we met de kinderen over een bepaald thema. Wij stimuleren de kinderen te luisteren naar elkaar en de vragen te beantwoorden. Wij stellen de kinderen ook vragen om op deze manier ze te betrekken bij het gesprek en te durven praten in een groep. Door bijvoorbeeld te vragen: "Heb jij ook een konijn of ben jij wel eens naar de dierentuin geweest?" Aan tafel wachten de kinderen op elkaar totdat iedereen een broodje heeft om vervolgens met z'n allen een liedje te zingen. Daarna gaan we beginnen met het eten.

BSO:

Kinderen tussen vier en zes jaar kunnen zich aardig redden in een grote groep en kunnen zich houden aan een groot aantal vaste regels. Het belangrijkste is misschien wel dat een kleuter besef krijgt over wat goed en fout is. Er kan nu dus ook een schuldgevoel ontstaan. Het voorbeeld van

anderen is daarbij heel belangrijk. Kleuters zijn ook steeds meer in staat om samen te gaan spelen en op deze leeftijd ontstaan vriendschappen. Een vriend is belangrijk omdat je met een vriend dingen samen kunt ondernemen, pret kunt hebben en verdriet kunt delen. We kennen de kinderen in de groep goed, en weten wat er speelt onderling. We helpen een kind dat minder sociaal vaardig is, maar wel wil meedoen in de groep, om contacten te leggen.

Een 5 jarige staat graag in het middelpunt van de belangstelling. Dit door druk spel en luid gedrag. Kinderen gaan hem mijden terwijl hij het tegenovergestelde probeert te bereiken. Wij proberen hem hierin te begeleiden door met hem en de kinderen samen te spelen en met hem erover te praten en hem zo successen te laten boeken met zijn rustige gedrag. Hij ziet nu zelf ook dat het beter gaat.

De BSO in Houten bestaat uit een groep kinderen van 4 tot 12 jaar. Door dit grote leeftijdsverschil kunnen de oudere kinderen de jonge kinderen als vervelend ervaren en de jonge kinderen kunnen de oudere als intimiderend ervaren. Omdat de jonge kinderen soms wel wat hulp kunnen gebruiken bij de activiteiten kan er gevraagd worden aan de oudere kinderen om dit te doen.

5. Wij proberen de kinderen weerbaar te maken

Wij vinden het belangrijk dat kinderen voor zichzelf op leren komen, zodat zij zich niet "de kaas van het brood laten eten", maar hun eigen plekje verwerven en niet onder de voet worden gelopen. Het weerbaar maken van kinderen vraagt per kind een andere aanpak. Wij verdiepen ons in het karakter van het kind: hoe gaat het om met andere kinderen, hoe lost het problemen op, wat vindt het moeilijk. We kiezen voor stimuleren maar zonder "druk van bovenaf". We benaderen het kind respectvol vanuit zijn/haar belevingswereld.

We springen niet in alle situaties in maar kijken ook hoe kinderen, waar nodig met sturing van ons, een situatie zelf oplossen. Er zijn altijd kinderen in een groep die kwetsbaarder zijn, wij proberen hun weerbaarheid te vergroten maar hebben wel oog voor de eigenheid en individualiteit van het kind. Naast individueel contact wordt het kind begeleid in de omgang met volwassenen en andere kinderen. Dit wordt genoemd; het actief volgend begeleiden in dialoog. We hebben oog voor detail, respect voor elkaar, de dingen om ons heen en de natuur.

Bij een baby wordt het speelgoed afgepakt, ze moet huilen. We pakken haar niet meteen op maar kijken eerst even of ze zichzelf weer gaat vermaken. Daarbij kunnen we eventueel ook een ander speeltje aanbieden.

Een kind zit te spelen met een auto. Dan ineens staat er een ander kind voor hem, die probeert de auto van hem af te pakken. Maar het kind dat er al meespeelt, houdt het stevig vast en laat merken dat hij het er niet mee eens is. We hebben dit allemaal gezien en zeggen: "Goed zo, hou maar goed vast. Jij had de auto het eerste. Als je er niet meer mee wilt spelen dan mag je het aan de ander geven." Aan het andere kind leggen we uit dat er nu niet met deze auto gespeeld kan worden, omdat het andere kind hier nog mee speelt. We nemen het kind aan de hand mee en zoeken in de speelgoedbak naar een andere auto.

Er komt een peuter met dikke tranen naar ons toe. Het kind vertelt dat haar fietsje is afgepakt door een ander kind. We zeggen tegen het kind dat dit niet mag en dat ze dit tegen het andere kind mag zeggen. We stimuleren het meisje om dit zelf te gaan zeggen en we lopen met haar mee om haar te steunen en eventueel te helpen. Het kind loopt terug en zegt dat ze het niet leuk vindt dat haar fietsje is afgepakt en dat ze deze terug wil. We herhalen dit nog een keer tegen het andere kind en vragen haar nogmaals de fiets terug te geven. Het kind leert op deze wijze om op een vreedzame manier voor haar rechten op te komen.

BSO:

Wanneer kinderen op de BSO negatieve interacties met elkaar hebben, gaan we hier in feite op dezelfde manier mee om als in het kinderdagverblijf. Omdat de kinderen hun gevoelens vrij goed kunnen verwoorden vanaf 4 jaar, benoemen we de situatie en de gevoelens van de betrokken kinderen. De kinderen voelen zich dan gezien. Daarna helpen we de kinderen hun conflict op te lossen en op een positieve manier op elkaar te reageren. Met name in een vaste groep met een positief groepsklimaat krijgen kinderen de kans om hechte relaties met elkaar op te bouwen. Hieruit ontstaan waardevolle interacties tussen kinderen, die een positieve invloed hebben op de sociaal-emotionele ontwikkeling. De vastigheid van de 3+ groep die zo veel mogelijk overgaat in een BSO groep levert hieraan een belangrijke bijdrage.

Het gaat niet alleen om negatieve interacties die kinderen onderling hebben. We reageren ook wanneer ze elkaar een compliment geven of fijn samen spelen. Kinderen die positieve ervaringen opdoen in sociale omgang met andere kinderen ontwikkelen zelfvertrouwen, sociale competentie en een groter inlevingsvermogen.

Een kind van 4 jaar komt naar de leid(st)er toe met het verhaal dat het van andere kinderen niet van de glijbaan mag. De leid(st)er stimuleert het kind door het zelf terug te sturen en er iets van te gaan zeggen. Zo probeert de kleuter het eerst zelf op te lossen. Lukt het niet helemaal dan helpt de leid(st)er het kind en gaan ze er samen op af.

6. Wij bevorderen de zelfstandigheid van de kinderen

In elke situatie vragen we ons af: kan het kind het zelf of heeft het onze hulp nodig? We stimuleren het kind zoveel mogelijk zelf te doen. Het bevorderen van de zelfstandigheid vraagt om veel geduld van de pedagogisch medewerk(st)er. We leren kinderen zelf te leren en het niet te snel over te nemen. Dit bevordert het zelfvertrouwen en gevoel van eigenwaarde. Het geeft een goed gevoel als je de dingen zelf kunt en mag doen, ook een ander kind helpen hoort hierbij: kijk eens, we kunnen het zelf, ook zonder de pedagogisch medewerk(st)er!

Als de kinderen gaan slapen kleden ze zichzelf uit en leggen ze hun kleding netjes in een mandje. Zodra de kinderen weer wakker zijn mogen ze zichzelf weer proberen aan te kleden. Ze pakken zelf hun kleding en trekken deze aan. Tijdens het aankleden zeggen we regelmatig tegen de kinderen dat ze zich goed aan kunnen kleden en dat ze al heel groot zijn. Ondertussen helpen we de kinderen ongemerkt een handje als het even niet lukt. Op deze wijze stimuleren we de kinderen om ook de rest van de kleding zelf aan te trekken.

Een dreumes leren we de overstap te maken van het drinken uit een tuitbeker met deksel naar een gewone beker. Allereerst laten we de deksel van de tuitbeker eraf tijdens het yoghurt drinken. De yoghurt is dikker dan sap, dus is dit wat gemakkelijker om mee te beginnen. De volgende stap is om de yoghurt uit een gewone beker te laten drinken. Als dit goed gaat, dan maken we de overstap om al het drinken te geven in een gewone beker.

Als een peuter zindelijk is, mag deze zelf naar de wc gaan.

BSO:

Hoe ouder een kind wordt, hoe meer het zelf zal willen en kunnen doen. Het is daarom goed om kinderen de mogelijkheid en de ruimte daarvoor te geven. Je moet er als pedagogisch medewerk(st)er naar streven dat ieder kind de kans krijgt nieuwe dingen uit te proberen en zelf oplossingen te bedenken voor problemen waar hij tegenaan loopt. Wanneer het hem zelf lukt om een probleem op te lossen zal hij trots zijn op zichzelf en zo zelfvertrouwen en een positief gevoel over zichzelf opbouwen. Dit zal leiden tot een positief zelfbeeld. Hij zal hierdoor gemotiveerd raken om de volgende keer weer iets nieuws uit te proberen. Door toe te passen wat een kind eerder geleerd heeft, zal het zich ontwikkelen tot een zelfstandig persoon die actief is en nieuwe ervaringen

op wil doen, een persoon met een eigen 'ik'. Daarvoor zal in buitenschoolse opvang soms gezocht moeten worden naar een balans tussen jongere en oudere kinderen.

De zelfstandigheid van onze (Ontzettende) Grote Vriendjes stimuleren we door hen kleine taakjes te geven. Denk aan het (samen) ronddelen van soepstengels 's middags. Ook taakjes tijdens het samen koken in het Kookatelier bevorderen de zelfstandigheid. Ze mogen het deeg kneden, in vormpjes doen, letten op de kookwekker, in de gaten houden dat de groentetaart niet verbrandt.

Een kleuter komt met zijn schoenen naar de leid(st)er toe en zegt dan dat hij ze niet aan krijgt. Samen met het kind gaat de leid(st)er zitten en stimuleert het kind om het zelf te doen. Als het het kind lukt, geeft de leid(st)er een compliment.

De keer daarop komt het kind naar de leid(st)er toe met zijn schoenen al aan, al zitten ze aan de verkeerde voet. De leid(st)er geeft het kind een compliment en terwijl de leid(st)er bij het kind blijft, trekt deze zijn schoenen nu goed aan. De keer daarop komt het kind trots laten zien dat hij helemaal zelf zijn schoenen goed aan kan doen!

7. Wij leren de kinderen vertrouwen te krijgen in hun eigen mogelijkheden

We kijken hoe ver een kind is in zijn ontwikkeling en dit is voor elk kind verschillend. Elk kind heeft zijn eigen tempo en dat accepteren we. We laten de kinderen vrij in hun keuzes. Hier vanuit gaand bekijken we waartoe een kind in staat is en gaan stapje voor stapje verder. We laten kinderen vaak "succeservaringen" beleven, zo groeit het zelfvertrouwen. Het plezier in het kunnen van iets nieuws staat voorop. Wanneer we denken dat een kind eraan toe is om iets te kunnen, stimuleren wij dit. Sommige kinderen hebben bij elke stap een "zetje" nodig.

Een baby ligt op zijn buik in de box en is zelf omgerold van rug naar buik. Na een paar minuten begint het kind te jengelen. Wij lopen naar het kind toe en al pratend stimuleren we het kind zelf terug te draaien van buik naar rug. Dit doen we enerzijds door het kind een speeltje voor te houden wat het graag wil pakken (het zogenaamde "volgen") en anderzijds door het kind ook daadwerkelijk te helpen met het terugdraaien door zacht met onze handen te duwen.

Tijdens het opruimen geven we de kinderen complimenten dat ze het goed doen en dat ze zo netjes opruimen. Daarnaast stimuleren we de kinderen individueel door bijvoorbeeld ook een stuk speelgoed te pakken en aan een kind te vragen of hij dit op kan ruimen en dan zeggen: "Wil jij dit opruimen want dat kan jij zo goed!".

We letten erop om de kinderen niet alleen als groep een compliment te geven, maar ook individueel een compliment te geven. Door een kind op deze wijze positief te benaderen, zal het kind de volgende keer graag helpen opruimen, omdat hij dan weet dat hij dit zo goed kan.

Zodra de kinderen bezig zijn met zindelijkheidstraining, stimuleren we de kinderen naar de wc of op het potje te gaan. Wij geven de kinderen complimenten als ze een grote of kleine boodschap hebben gedaan op de wc of het potje, door te benoemen dat we erg knap vinden dat ze op de wc hebben geplast of gepoept.

Als een kind in de broek plast of poept maken we hier geen probleem van. We vertellen het kind dat dit er ook bij hoort, immers het kind is aan het oefenen en we zeggen dat het de volgende keer (misschien) weer beter gaat. We worden niet boos als het niet lukt en zijn heel blij bent als het wel goed gaat. Dit zorgt ervoor dat het kind meer zelfvertrouwen krijgt in zijn eigen kunnen en heel trots is als het (weer) zelf op de wc heeft geplast of gepoept.

BSO:

We zijn ons bewust van kinderen die meer kijken dan doen: zij willen alles graag heel goed doen en lijken vanaf het begin erg gericht te zijn op het vermijden van fouten. Juist bij deze kinderen is het

belangrijk om ze te blijven stimuleren om nieuwe dingen uit te proberen, ook al gaat het niet altijd meteen zoals het kind wil of denkt dat het zou moeten. We zorgen voor voldoende succeservaringen waardoor het zelfvertrouwen van het kind groeit. Zelfvertrouwen is heel belangrijk bij creativiteit.

Voorbeeld:

We gaan een kerstboom maken van papier, maar zetten ook plak, klei, glitters, stickers, houtsnippers en crêpe papier op tafel. We denken niet in termen van eindresultaat, dus alles is goed. Het doel is een kerstboom, maar we laten de kinderen vrij om individuele beelden te gebruiken. We moeten ouders wel informeren over onze manier van 'knutselen', en aangeven dat het kind na de BSO niet altijd met nette afgewerkte producten thuiskomt. Ook het proces is belangrijk. En we vragen de kinderen altijd wat ze hebben gemaakt en waarom ze het op deze manier voor zich zagen.

We organiseren eens per jaar een tentoonstelling waarop de kinderen hun werkjes kunnen laten zien. Iedereen mag zelf uitkiezen wat hij laat zien, en waar hij trots op is. Het tonen van deze werkjes betekent dat we waarderen wat ze doen. Ze mogen zelf uitleggen wat het is en hoe ze het gemaakt hebben.

8. Wij stimuleren de ontwikkeling van de kinderen door middel van activiteiten

Wij bieden de kinderen de mogelijkheid om zich op alle onderdelen van hun ontwikkeling te ontplooiën: de emotionele, de sociale, de motorische, de creatieve en de cognitieve ontwikkeling. In het spelen van en met de kinderen komen vaak meerdere aspecten tegelijk aan bod. Wij zorgen voor voldoende keuze en variatie in de activiteiten en de ruimtes waar kinderen kunnen spelen. Maar zorgen wel dat de kinderen zich op alle fronten ontwikkelen.

Iedere maand heeft een eigen thema. Hierbij laten we alle aspecten van de ontwikkeling aan bod komen. Van knutselen tot liedjes zingen, van bewegen tot ontdekken.

Een peuter is op vakantie geweest en vertelt het verhaal van de hele grote toren in de stad. (De Eiffeltoren). Samen met de andere kinderen wordt deze toren nagebouwd met de duplo. De pedagogisch medewerk(st)er helpt de kinderen. Een andere peuter heeft geen zin meer en slaat de toren om. De kinderen reageren boos en verdrietig. We gaan samen met de kinderen op de grond zitten bij de duplo en gaan hierover met de kinderen in gesprek. Hierbij worden de emoties van de kinderen benoemd. Hierna gaan de kinderen verder met het herbouwen van de toren en maken er ook huisjes bij, want die stonden ook in de stad.

Met een baby zitten we op de mat. We pakken het kind bij de vingertjes en het kind trekt zich op in de zithouding. Rondom het kind liggen zachte kussens, zodat het kind zelfstandig kan blijven zitten. We pakken het kind vast en laten het voorzichtig van links naar rechts en van voor naar achter rollen. Op deze wijze maakt het kind kennis met het bewegen van zijn eigen lijfje.

We bieden de kinderen veel taal-, dans- en muziekspelletjes aan. Omdat we dit graag op professionele wijze aanpakken, worden we hierbij ondersteund door een externe docenten. Door deze activiteiten maken de kinderen sneller contact met elkaar en leren ze ook hun eigen lijf goed kennen, omdat de muziek uitnodigt tot bewegen.

BSO:

De essentie van creativiteit is iets bedenken of doen wat nieuw is, anders dan de vaste manieren die je geleerd hebt. Jonge kinderen kennen nog geen vaste manieren en veel wat ze doen is nieuw. In de leeftijd van 4 – 6 jaar spelen kinderen al vrij uitgebreid een rollenspel. Ze verkleden zich, verdelen de rollen en zeggen wat ze gaan doen. Tijdens het spel sturen ze niet alleen elkaar bij, maar zijn ze ook creatief in het verzinnen van het verhaal. Het spel kan daardoor uren duren.

Voorbeelden: we maken eens per jaar een theatershowtje met dans en muziek. Dit wordt natuurlijk geoefend! Maar niet te vaak, er blijft genoeg ruimte voor spontaniteit. Niemand hoeft zenuwachtig te zijn. Niet iedereen doet op de voorgrond mee. Dit zullen we vooral zien als de kinderen wat ouder worden. Ze beginnen vanaf een jaar of 9 namelijk vaker iets 'gek' te vinden, vooral als ineens iedereen naar hen kijkt. We laten de kinderen daarom vrij in het wel of niet meedoen aan de activiteiten. Sommige kinderen zijn beter in hun element achter de schermen, bij het bedenken van het verhaal of het schilderen van het decor etc. We sluiten zo veel mogelijk aan bij ieders talenten en voorkeuren, en moedigen eigen initiatieven aan.

We doen activiteiten zowel binnen als buiten. Daarbij is de fysieke ruimte van belang: dansen lukt beter in de centrale hal, omdat die zo ontzettend groot is (90m²). En wilde cowboyspelletjes gaan het allerbest buiten.

We gaan regelmatig met de kinderen koken of bakken. Met deze activiteiten stimuleren we de kinderen om zelfstandig eten te kunnen bereiden voor zichzelf en anderen. De kinderen gebruiken hiervoor een recept en maken met elkaar het gerecht klaar. Ze verdelen de taken onderling en hierbij is het belangrijk om goed met elkaar af te stemmen. Wij houden ons op de achtergrond en sturen alleen als het nodig is.

Als het gerecht klaar is, dan wordt dit verdeeld onder alle kinderen – en eventueel ook de ouders. Zo leren ze sociaal met elkaar om te gaan en taken te verdelen.

9. Wij voeden op “met een knipoog”

In de dagelijkse opvoeding komen we veel verschillende situaties tegen. Met speelsheid en humor krijgen we vaak zoveel meer gedaan zonder dat het een strijd wordt, want elk kind staat open voor positieve aandacht. Regelmatig lossen we situaties op door middel van een grapje, al zijn er uiteraard ook voorvallen die vragen om een meer “corrigerende” aanpak. We scheppen een zodanig klimaat dat kinderen ook “ondeugend” kunnen zijn, waarbij wij wel zodanig opvoedkundig bezig zijn dat er respect blijft bestaan. Kinderen voelen aan wanneer het moment van “nu luisteren” is bereikt.

Op de babygroep is een kindje erg ondeugend, hij zit elke keer aan de wasmand. We hebben hem al verschillende keren mondeling gewaarschuwd. Door het kind op te pakken en als een vliegtuig te verplaatsen halen we hem op een positieve manier uit deze situatie.

Het verschonen van de kinderen komt meerdere keren per dag voor op een groep. Naast de noodzakelijke verzorging is dit ook een uitstekend moment om direct contact te hebben met het kind. Kinderen vinden het heerlijk om een kiekeboe-spelletje te doen of dat hun buik gekieteld wordt. Dit leidt regelmatige tot slappe lachervaringen tussen de kind en pedagogisch medewerk(st)er .

Soms gebeuren er kleine ongelukken op de groep. Op het moment dat een kind is gevallen schatten we in hoe ernstig het is. Heeft het kind zich echt zeer gedaan en/of is het flink geschrokken, dan nemen we het kind bij ons en troosten het. Als het echter meevalt en een kind behoeft geen verzorging, dan doen we vaak alsof we een ziekenauto zijn om een kind over de schrik heen te helpen.

Ook tijdens de dagelijkse beslommeringen lossen we de dingen met humor op. Door kleine opmerkingen te maken, maar ook door situaties met een lach te benaderen.

BSO:

Opgroeiende kinderen hebben behoefte aan succeservaringen, dit stimuleert hun zelfvertrouwen en daarmee hun creativiteit. Daarom denken en praten we niet in termen van goed of fout.

Voorbeeld: een kind van 4 jaar dat al zindelijk is, maar onverhoopt toch een keer in de broek plast, wordt niet bestraft of corrigerend toegesproken. Wel vragen we hoe het kwam. We leggen uit dat je soms wel eens in de broek plast als je heel hard moet lachen. Of niezen. Hebben andere kinderen nog een voorbeeld? Ook laten we het kind zelf het onderbroekje op de verwarming te drogen leggen (probleem – oplossing). En dan gaan we praten over hoe de wasmachine werkt.

De kinderen worden uit school gehaald. Een kindje van 5 gooit zijn tas voor onze voeten met de mededeling: "hier, draag jij hem maar". We zeggen dat hij dat zelf kan, omdat we geen pakezel zijn. Het kind vindt nog steeds dat wij zijn tas moeten dragen, omdat hij hem te zwaar vindt. In plaats van boos te worden, lossen we dit op met humor: "laat eens even kijken. Wat een grote spierballen zie ik hier! Volgens mij ben jij wel sterk genoeg om zelf je tas te dragen. Laat maar eens zien!" Het kind lacht en laat trots zien dat hij inderdaad zelf zijn tas kan dragen.

Praktische uitvoering van de zorg die wij verlenen

We willen benadrukken dat de wijze van handelen van een pedagogisch medewerk(st)er niet alleen gebaseerd is op datgene wat hierboven beschreven staat als voorbeeld. In alle gevallen zal de pedagogisch medewerk(st)er de wijze van pedagogisch handelen ook baseren op andere factoren, zoals het karakter van het kind, de interactie tussen de kinderen en de omstandigheden van dat moment. Daarnaast hebben we te maken met sfeer, humeur en individuele karakters van alle mensen, zowel groot als klein.

Ook speelt de organisatie van zorg een rol, en daarmee bedoelen we de randvoorwaarden die wij als organisatie scheppen om pedagogisch medewerkers in staat te stellen goed voor uw kind te zorgen. We zullen hieronder een aantal van deze randvoorwaarden bespreken.

De werktijden:

Een opvangdag beslaat in principe 11 uur, maar we werken met basisdiensten van 8 uur en een kwartier. Een medewerker heeft 45 minuten pauze, en is dus 9 uur aanwezig op de locatie. Met de aanwezige medewerkers zorgen we dat de kinderen in voldoende, verantwoorde en ons door de Wet Kinderopvang voorgeschreven wijze begeleiding krijgen. Volgens deze wet mogen we 3 uur per dag afwijken van de zogenoemde kind-leidster ratio. We doen dit tussen de middag, als een groot deel van de kinderen slaapt (1,5 uur). De middagpauze is van 13.00 tot 14.30 uur (in Zeist start de pauze een half uur eerder). Daarnaast wijken we af van 8.30 tot 9.15 uur en van 16.30 tot 17.15 uur. Voor de precieze roostertijden, en eventuele afwijkingen per dag of locatie, verwijzen we naar ons pedagogisch werkplan.

Op onze locatie in De Bilt hebben we twee panden met een tuin daartussen. Om het vierogen principe, de veiligheid en bezetting in beide panden te garanderen, hebben we een kleine aanpassing aan het begin- en einde van de dag. Dagelijks zal één van de medewerkers een lange dienst van 10 uur en een kwartier werken plus 45 minuten pauze.

Als op een locatie, in een cluster vóór 8.30 en ná 16.30 uur meer dan 80% van de kinderen aanwezig is, wordt per cluster één van de roosters aangepast / verlengd tot 8,5 uur of 8 uur en 45 minuten plus 45 minuten pauze. Dit in de gaten houden en aanpassen is een dynamisch proces, en zal door de locatiemanager scherp in de gaten gehouden worden.

De pauze wordt door medewerkers gefaseerd opgenomen tussen 13.00 en 14.30 uur (in Zeist een

half uur eerder). In de lunchpauze zorgen wij er altijd voor dat 50% van onze medewerkers op de groep blijven. Soms betekent het dat twee naast elkaar gelegen groepen even clusteren, dat wil zeggen dat de leidsters van de ene groep ook de kinderen van de andere groep in de gaten houden. Heeft een cluster een oneven aantal medewerkers, dan zal de locatiemanager tijdens de pauzetijd inspringen om zodoende het percentage van 50 te kunnen garanderen.

In ons pedagogisch werkplan is het exacte dienstrooster met pauzes opgenomen.

Vertrouwde, vaste gezichten

We houden in ons dienstrooster rekening met het aantal medewerkers dat vast op een groep staat. Medewerkers werken niet allemaal 5 dagen per week. Daarom hebben we 3 of 4 medewerkers per groep nodig, om een groep voltijd te bezetten. We vinden het belangrijk dat een kind zo veel mogelijk door vaste medewerkers verzorgd en begeleid wordt.

Op een baby- of verticale groep, zorgen we ervoor dat een kind altijd 1 van 3 vaste gezichten op een dag ziet (en dus geen 4). We doen dit onder door arbeidscontracten van minimaal 24 uur af te sluiten (en niet minder). We gaan hierbij uit van babygroepen met maximum van 14 kindplaatsen, en verticale groepen met maximum van 16 kindplaatsen. In De Bilt hebben wij kleinere groepen. Daar werken we met 2 vaste gezichten voor een baby tot 1 jaar.

Bij de inschrijving en aanmelding van een baby, vergelijken we de gewenste dagen met ons vaste dienstrooster. In ons planningssysteem (Flexkids) is de planning namelijk zichtbaar gekoppeld aan het dienstrooster. Op deze manier kunnen we bovenstaand criterium garanderen. Echter, wanneer ouders een extra dag willen inplannen, of een ruildag aanvragen, kunnen wij dit criterium niet meer garanderen. Ook voor kinderen met een flexibel contract, en dus wekelijks wisselende dagen, geldt bovenstaande niet. Wel is een kind met een flexibel contract natuurlijk altijd op een vaste stamgroep, met tenminste 1 van zijn of haar vier vaste medewerkers.

Mentorschap

Aan elk kind is een mentor toegewezen. Ouders zijn hierover geïnformeerd via de pedagogisch medewerkers. We controleren of deze informatie ook echt is ontvangen door ouders, aan de hand van een halfjaarlijkse enquête. Ook is de lijst met mentoren per kind op de groep aanwezig. De mentor werkt op de groep waar het kind is geplaatst. Zij of hij volgt de ontwikkeling van het kind, is het eerste aanspreekpunt voor ouders. Jaarlijks op of rond de verjaardag voert de mentor met de ouders een 10-minuten gesprek. Aan de hand van het kind volg systeem Kijk op Ontwikkeling bespreken we dan waar het kind staat in zijn of haar ontwikkeling. De mentor observeert het kind en houdt dit systeem up-to-date. Als hij of zij bijzonderheden of problemen signaleert, zullen wij deze tussentijds bespreken met ouders, en kunnen wij er in overleg voor kiezen om een observatie door de orthopedagoog in te plannen. De formulieren van Kijk op Ontwikkeling worden als het kind 4 jaar is meegegeven aan ouders. Zij kunnen deze aan de leerkracht op de basisschool verstrekken en/of aan de pedagogisch medewerkers op de BSO. Zie voor verdere informatie over dit onderwerp ons pedagogisch werkplan.

Vier ogen principe

Een pand met veel glas, een “opendeurenbeleid”, de inzet van stagiaires, open verschoonruimtes en het gebruik van babyfoons dragen er aan bij dat Vriendjes voldoet aan het “vier ogenprincipe”. Meer hierover is te lezen in ons pedagogisch werkplan.

Begeleiding, opleiding en bijscholing van ons team

Bij Vriendjes heeft elke locatie een eigen manager, die zorgt voor de pedagogische ondersteuning van het team. Dit betekent dat hij of zij tenminste 4 dagen per week beschikbaar is voor vragen op

pedagogisch vlak, ervoor zorgt dat ons pedagogisch beleid door de medewerkers correct wordt uitgevoerd en tot taak heeft ervoor te zorgen dat de medewerkers prettig kunnen werken. Ook zorgen we sinds 2017 voor continue scholing. Vriendjes heeft een cursus- en workshop aanbod dat elk jaar ter beschikking wordt gesteld en waarvoor medewerkers zich kunnen inschrijven. De cursus Uk & Puk en de trainingen t.b.v. omgaan met onze pedagogische doelen zijn verplicht voor elke medewerker.

Dit pedagogisch beleidsplan zal per kwartaal opnieuw beoordeeld worden op actualiteit.